

Geachte raadsfracties in Enschede,

Gemeenten spelen een cruciale rol bij het realiseren van een inclusieve samenleving. Van de toegankelijkheid van de openbare ruimte en publieke gebouwen tot het lokale participatiebeleid, van jeugdhulp tot het betrekken van ervaringsdeskundigen. De verkiezingen van maart 2026 lijken nog ver weg, maar de voorbereidingen zijn in volle gang. De VGN schreef een [pamflet](#) met input voor de lokale programmacommissies: 'Iedereen doet mee!' Zou u dit pamflet door kunnen sturen naar de programmacommissie van uw partij? Bij voorbaat dank!

Met vriendelijke groet,

Stijn Verbruggen

Coördinator Public Affairs

06 15 86 20 82

sverbruggen@vgn.nl

werkdagen: ma, di, wo, do

Vereniging Gehandicaptenzorg Nederland

Oudlaan 4

3515 GA Utrecht
Postbus 413
3500 AK Utrecht
vgn.nl

Een samenleving waarin iedereen gewoon kan meedoen. Dat is onze droom. Meer weten? Kijk op vgn.nl/visie2030, meld je aan voor onze [nieuwsbrief](#), en volg ons op social media.

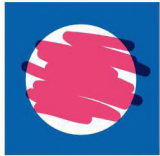
Verkiezingen
Gemeenteraad
2026

Verkiezingspamflet Vereniging Gehandicaptenzorg Nederland

Een inclusieve &
toegankelijke gemeente

Klik op de potloden
voor concrete voorstellen

Een inclusieve en toegankelijke gemeente

Iedereen doet mee

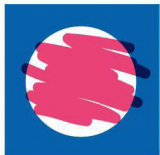
Een inclusieve samenleving gaat over ons allemaal. Het is niet iets dat een gemeente 'ook nog een beetje doet', maar moet een leidend principe zijn bij alle beleidsontwikkeling. Als mensen met een beperking mee kunnen doen in de samenleving, leveren zij ook een grote bijdrage aan de samenleving. Dat kan op allerlei manieren. Er zijn mooie voorbeelden in het land waar mensen met een verstandelijke beperking van grote waarde zijn, bijvoorbeeld als woonhulp in de ouderenzorg, als verkoper in de buurtwinkel, als verzorger in de kinderboerderij, als barmedewerker in het wijkcentrum of als boekensorteerder in de bibliotheek. Mantelzorgers, familieleden, burens en vrijwilligers: ook voor het netwerk van mensen met een beperking is ondersteunend lokaal beleid van groot belang.

Een inclusieve samenleving is beter voor iedereen. Een openbare ruimte die rolstoeltoegankelijk is, is bijvoorbeeld direct ook beter toegankelijk voor ouders met een kindwagen of ouderen met een rollator. Inclusie raakt vrijwel alle beleidsterreinen en organisaties in een gemeente.

Een betekenisvol leven in een inclusieve samenleving

Wij streven naar een samenleving waarin mensen met een beperking kunnen meedoen. Een samenleving waarin zij een betekenisvol eigen leven kunnen leiden. Nederland telt ongeveer 2 miljoen inwoners met een beperking. De aard van deze beperkingen loopt zeer uiteen. Wat er nodig is om mensen met een beperking in staat te stellen mee te doen in de samenleving, kan dus variëren.

Maar wat sowieso duidelijk is: teveel mensen met een beperking kunnen op dit moment nog niet of onvoldoende meedoen in de samenleving. Beleid voor een inclusieve samenleving verdient een prominente plek in de lokale verkiezingsprogramma's en coalitieakkoorden. Een gemeente die inclusief is voor mensen met een beperking, is beter voor iedereen. Een sterkere samenleving, meer verbinding in buurten en meer resultaat met dezelfde middelen. Maak de gemeente toegankelijk voor iedereen en geef de punten uit dit pamflet een plek in het verkiezingsprogramma.

Waarom dit pamflet?

Gemeenteraadsverkiezingen 2026

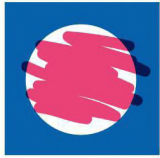
In maart 2026 zijn er gemeenteraadsverkiezingen. Politieke partijen schrijven nu hun lokale verkiezingsprogramma's. Daarin kán het verschil gemaakt worden voor de 2 miljoen mensen met een beperking in Nederland voor wie meedoen op dit moment niet vanzelfsprekend is. Daarom presenteert de Vereniging Gehandicaptenzorg Nederland dit pamflet.

Dit pamflet is bedoeld voor de partijcommissies die de lokale verkiezingsprogramma's schrijven. Voor alle politieke partijen, in het hele land. Er zijn grote verschillen tussen gemeenten. Dit pamflet bevat suggesties over uiteenlopende onderwerpen. Een voorstel uit dit pamflet kan in de ene gemeente al 'staand beleid' zijn, maar in een andere gemeente nog volledig buiten beeld zijn.

Meer tips voor een inclusief verkiezingsprogramma?

- Neem contact op met [lokale cliënten- en adviesraden](#) voor mensen met een beperking en met [zorgaanbieders](#) en gebruik hun lokale kennis en ervaring voor verdere lokale aanscherping van de punten uit dit verkiezingspamflet in het lokale verkiezingsprogramma.
- Het [Manifest Gemeenteraadsverkiezingen 2026](#) van Ieder(in), de koepelorganisatie van mensen met een beperking of chronische ziekte.
- De [Handreiking Gemeenteraadsverkiezingen 2026](#) van Jeugdzorg Nederland.
Samenwerkingspartner van VGN binnen de Branches [Gespecialiseerde Zorg voor Jeugd](#) (BGZJ).

Dit verkiezingspamflet werd opgesteld met input van bestuurders en medewerkers uit de gehandicaptenzorg, ervaringsdeskundigen en medewerkers van het bureau van de VGN. Reageren of meer informatie? Neem contact op met Stijn Verbruggen, coördinator public affairs bij de VGN, via sverbruggen@vgn.nl of 06-15862082

VN-verdrag Handicap

Zet het VN-verdrag Handicap centraal

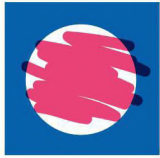
De algemene vergadering van de Verenigde Naties stelde in 2006 het VN-verdrag Handicap vast. Pas na 10 jaar ratificeerde Nederland dit verdrag. We lopen in Nederland internationaal fors achter en er moet nog veel gebeuren, zo constateerde een VN-rapport vorig jaar.

Gemeenten spelen een belangrijke rol bij het waarmaken van de afspraken uit het VN-verdrag Handicap en de ambitie om iedereen mee te kunnen laten doen in de samenleving. Van toegankelijke gemeentelijke gebouwen en de openbare inrichting, tot de organisatie van jeugdhulp, maatschappelijke ondersteuning en het participatiebeleid: de gemeente gaat erover! Zet het VN-verdrag Handicap daarom centraal en betrek dit bij alle beleidsterreinen.

Creëer bewustwording en versterk de kennis en expertise bij de gemeente over het VN-verdrag Handicap en de relatie met gemeentelijk beleid en uitvoering. Gebruik de [toolkit](#) die het College voor de Rechten van de Mens voor gemeenten ontwikkelde, met concrete checklists om te voldoen aan het VN-verdrag Handicap.

Aanbevelingen

- Maak gebruik van ervaringsdeskundigheid en deskundigen, niet alleen bij de voorbereiding van beleid, maar ook bij de uitvoering en de monitoring en evaluatie daarvan.
- Stel een [Lokale Inclusie Agenda](#) op. En voorzie deze van voldoende budget voor de uitvoering. Eind 2024 bleek meer dan de helft van de gemeenten nog niet aan deze verplichting uit het VN-verdrag Handicap te voldoen)
- Zorg dat informatie van de gemeente en andere maatschappelijke organisaties in de gemeente toegankelijk en vindbaar is voor mensen met een beperking.
- Zorg dat gemeentelijke communicatie voldoet aan de toegankelijkheidsrichtlijnen, ook in brieven, bijeenkomsten en telefonisch contact.

Zorgzame buurten

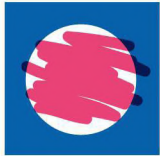
Versterk zorgzame buurten, sociale participatie en netwerken

Inclusie gaat niet alleen over voorzieningen voor mensen met een beperking, maar ook over het stimuleren van de sociale inbedding in de gemeenschap.

Gemeenten kunnen samen met burgerinitiatieven bouwen aan zorgzame buurten, waarin sociale netwerken bijdragen aan het welzijn van mensen met een beperking. En mensen met een beperking bieden ondersteuning aan anderen in dit sociale netwerk. Dit vraagt om een forse cultuurverandering, waarvan de gemeente aanjager kan zijn.

Aanbevelingen

- Creëer volledig toegankelijke wijken, waar de inrichting van de volledige buitenruimte in de wijk in samenhang is doordacht: veilige routes naar school, logische oversteekplekken, rustpunten, visuele en tactiele informatie, enzovoorts.
- Versterk de samenwerking met mantelzorgers, vrijwilligers en andere relevante netwerken. Organiseer een structureel overleg met deze groepen en betrek hen als volwaardige partners bij beleidsontwikkeling en -uitvoering.
- Maak inclusief beleid in samenhang met het sociaal domein, in verbinding met buurthuizen, sportverenigingen, onderwijs, cultuur en werkgelegenheidsinitiatieven.
- Investeer niet alleen in zorgvoorzieningen, maar ook in initiatieven die bijdragen aan sociale participatie van mensen met een beperking.
- Verbind professionals en organisaties in de zorg en het sociaal domein met elkaar en stimuleer samenwerking. Neem hierin de regie als gemeente. Dit gaat versnippering in de ondersteuning tegen en voorkomt dat mensen tussen wal en schip belanden.
- Creëer inclusieve speeltuinen en speelplaatsen, toegankelijke parken en groenvoorzieningen.

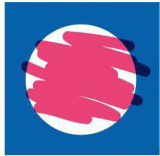
Voorkom jeugdhulp en versterk de verbinding tussen onderwijs, jeugdhulp en kinderopvang

Het is heel normaal dat ouders bij het opvoeden van hun kinderen tegen knelpunten aanlopen. Ouders met opvoedvragen moeten daarvoor terecht kunnen bij mede-opvoeders, zoals familie, burens, leraren, de kinderopvang en lokale sport- en cultuurvoorzieningen. Zorg dat kinderen met een beperking zoveel mogelijk mee kunnen doen in de reguliere kinderopvang, bij de reguliere sportclubs, bij de scouting, enzovoorts. Een sterke pedagogische basis biedt ouders namelijk steun en voorkomt dat alledaagse hulpvragen leiden tot specialistische jeugdhulp. De gemeente heeft een belangrijke rol bij het organiseren van deze pedagogische basis en het toegankelijk maken daarvan.

Een inclusieve samenleving verkleint het beroep op zorg. Armoede, schulden, een onstabiele woonsituatie, ouders met mentale gezondheidsuitdagingen, scheidingen: tal van maatschappelijke knelpunten hebben invloed op de instroom in de jeugdzorg. De oplossing voor de stijgende vraag naar jeugdhulp ligt grotendeels buiten de jeugdhulp zelf.

Aanbevelingen

- Kies voor een samenhangende jeugd- en gezinsaanpak over beleidsterreinen (onderwijs, kinderopvang, jeugdhulp, vervoer) heen en geef een coördinerende wethouder doorzettingsmacht.
- Versterk de aandacht voor en expertise over kinderen en jongeren met een beperking in de toegang tot jeugdhulp.
- Zorg voor een herkenbaar aanspreekpunt in de gemeente voor ouders van kinderen met een beperking, dit voorkomt dat ouders verdwalen in het systeem.
- Maak regionaal afspraken over het collectief organiseren van zorg in onderwijstijd voor kinderen en jongeren met een beperking. Een goed voorbeeld hiervan is te vinden in de regio [Hart van Brabant](#).
- Zet logeervoorzieningen en andere vormen van respijtzorg ruimhartig in om ouders van kinderen met een intensieve zorgvraag te ondersteunen, zodat kinderen thuis kunnen opgroeien.
- Werk aan het terugdringen van wachttijden en wachtlijsten, zowel bij de wijk- of buurtteams als bij de aanbieders van gespecialiseerde jeugdhulp.
- Voorkom dat jongvolwassenen met een beperking tussen wal en schip vallen door continuïteit van zorg te borgen wanneer jongeren 18 jaar worden en hanteer de mogelijkheid voor verlengde jeugdhulp (tot 23 jaar) ruimhartig.
- Zorg dat wanneer gespecialiseerde jeugdhulp nodig is, deze ook snel beschikbaar is.

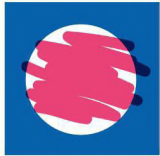
Maatschappelijke ondersteuning

Verbeter de toegang tot ondersteuning en bied continuïteit

Inwoners die een beroep doen op de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) ervaren weinig invloed en regie tijdens het proces van aanvragen. Juist voor mensen met een langdurige of complexe ondersteuningsvraag schiet de ondersteuning vanuit de Wmo nog te vaak tekort. Ook de duur van beschikkingen die worden gegeven is vaak niet passend.

Aanbevelingen

- Versterk de aandacht en expertise voor mensen met een beperking in de toegang tot de Wmo. Bijvoorbeeld door opleidingen en de inzet van ervaringsdeskundigheid.
- Besteed in het Wmo-beleid en de contractering nadrukkelijk aandacht aan mensen met een levenslange en levensbrede beperking of chronische ziekte.
- Geef passende en ook langdurige beschikkingen af. Een beperking gaat nooit over. Zekerheid over continuïteit van hulp geeft rust en stabiliteit voor mensen met een beperking.
- Werk aan het terugdringen van wachttijden bij de wijk- of buurtteams.

Administratieve lasten

Verminder de bureaucratie en de verantwoordingslast

Aanbieders van gehandicaptenzorg die (onder de Wmo en de Jeugdwet) voor meerdere gemeenten werken, worden geconfronteerd met allerlei verschillende inkoopvoorwaarden, productcodes en verantwoordingseisen. Zorgmedewerkers zijn veel tijd kwijt aan het invullen van formulieren en systemen. Hierdoor gaat veel tijd, geld en energie verloren. Iedere euro en iedere minuut die naar bureaucratie en administratie gaat, komt niet ten goede aan de kwaliteit van de hulp of ondersteuning.

Aanbevelingen

- Benut (voor aanbieders van gehandicaptenzorg) net als de zorgkantoren (voor de Wet langdurige zorg) het Kwaliteitskompas Gehandicaptenzorg voor het geven van inzicht in de kwaliteit van zorg en ondersteuning, in plaats van per gemeente verschillende eigen verantwoordingseisen te hanteren.
- Word koploper bij landelijke initiatieven gericht op standaardisering, uniformering en het terugdringen van administratieve lasten (zoals de Hervormingsagenda Jeugd).
- Sluit langjarige samenwerkingsafspraken (en contracten) af met aanbieders die bijdragen aan inclusie, continuïteit van zorg en innovatie.

Bied bestaanszekerheid en zorg dat iedereen mee kan doen

Mensen met een beperking hebben recht om volwaardig deel te nemen aan de samenleving. Dat begint met een adequaat inkomen. Dat kan een inkomen uit werk zijn, maar ook een inkomen op grond van een uitkering, omdat betaald werk (nog) niet tot de mogelijkheden behoort.

Door vervolgopleidingen op maat te volgen en/of onbetaald werk te verrichten, kunnen mensen zich ontwikkelen en bijdragen aan de maatschappij. Soms is doorgroei naar betaald werk vervolgens mogelijk. Wellicht niet fulltime en vaak eerst tijdelijk. Ook dan moet werken lonen en als het betaalde werk toch niet lukt, moet er een goed vangnet zijn. Dit is voor mensen met een beperking niet goed geregeld. Een kleine inkomensstijging kan leiden tot verlies van toeslagen. Als het even tegenzit, is het belangrijk dat de uitkering en de dagbestedingsindicatie eenvoudig weer geactiveerd worden.

Aanbevelingen

- Maak werk van inkomenszekerheid door lokale drempels voor voorzieningen weg te nemen, zoals ingewikkelde aanvraagprocedures en wachttijden.
- Gebruik de ruimte voor maatwerk in de Participatiewet maximaal om mensen met een beperking kansen te geven en zekerheid te bieden.
- Benut loonkostensubsidies en beschutte werkplekken actief om werkgevers te verleiden mensen met een beperking aan te nemen.
- Maak het mogelijk om dagbesteding en (beschut) werk te combineren.
- Vergoed voorzieningen die nodig zijn om mensen met een beperking te laten participeren, ook als er geen arbeidsovereenkomst aan ten grondslag ligt.
- Neem de bestaande inkomensongelijkheid tussen mensen zonder en mensen met een beperking weg, bijvoorbeeld met behulp van inkomensondersteuning.
- Investeer in ontwikkelingsgerichte dagbesteding als opstap naar passend werk.
- Stimuleer het opdoen van werknemers- en vakvaardigheden, bijvoorbeeld via een [brancheopleiding](#).
- Zorg voor passende banen bij de gemeente zelf en partnerorganisaties in de stad. Ook voor mensen met een beperking die hoger opgeleid zijn.

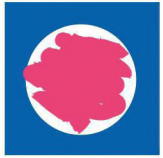
Publieke gebouwen & wonen

Toegankelijke publieke gebouwen en woningen

Er zijn vaak lange wachtlijsten voor rolstoeltoegankelijke woningen. Mensen met een beperking hebben recht op een passende woning. Ook publieke en semipublieke gebouwen moeten toegankelijk zijn. Dit vraagt om aanpassingen bij bestaande voorzieningen, maar zeker ook om duidelijke normen bij nieuwbouw.

Aanbevelingen

- Geef prioriteit aan het bouwen van voldoende toegankelijke woningen in de lokale woonagenda en de prestatieafspraken met de woningcorporaties.
- Hanteer de [Leidraad Toegankelijk Bouwen](#) en de NEN-norm voor Toegankelijkheid van Gebouwen (NEN 9120). Deze nu nog vrijwillige norm verdient stevige verankering in lokaal beleid.
- Maak afspraken met ondernemers, sportclubs en (culturele) instellingen over de toegankelijkheid van winkelgebieden, winkels, horeca, podia en andere cultuur- en sportfaciliteiten.
- Zorg voor voldoende en toegankelijke openbare toiletten.
- Agendeer 'uitgangelijkheid'. De toegankelijkheid van vluchtwegen en nooduitgangen is in regels, beleid en praktijk nog zeer onderbelicht.

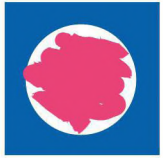

Toegankelijke openbare ruimte en (openbaar) vervoer

Toegankelijke gebouwen moeten natuurlijk ook bereikbaar zijn voor mensen met een beperking. Dat vraagt om een toegankelijke openbare ruimte én toegankelijk openbaar vervoer. Persoonlijke mobiliteit is een randvoorwaarde om mee te kunnen doen in de samenleving.

Aanbevelingen

- Pas 'Inclusief Ontwerpen' standaard toe bij nieuwbouw én herontwikkeling, van bushaltes tot winkelcentra.
- Betrek ervaringsdeskundigen structureel bij ruimtelijke plannen en wijkontwikkeling. Een stoep kan op papier toegankelijk lijken, maar dat in de praktijk door overhangend groen en geparkeerde fietsen of afvalcontainers toch niet zijn.
- Garandeer beschikbaarheid van toegankelijk openbaar vervoer en aanvullend vervoer, want dit is juist voor mensen met een beperking cruciaal. Hier gaat nog veel mis.
- Zorg dat zorgverleners en mantelzorgers gratis en dichtbij degenen die van hun zorg afhankelijk zijn kunnen parkeren. Met name in steden waar gewerkt wordt aan autoluwe zones vraagt dit extra aandacht in het beleid. Denk ook aan voldoende gehandicapten-parkeerplaatsen in deze gebieden.

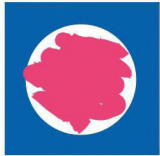
Toegankelijke verkiezingen

Zorg dat iedereen een stem uit kan brengen

Ook de gemeenteraadsverkiezingen zelf moeten natuurlijk voor iedereen toegankelijk zijn! Denk aan de fysieke toegankelijkheid van stemlokalen, maar ook aan toegankelijke informatie over de verkiezingen, het stemmen en de programma's.

Aanbevelingen

- Zorg voor toegankelijke stemlokalen, rekening houdend met diverse doelgroepen. Bijvoorbeeld toegankelijk voor mensen in een rolstoel, maar ook voor [blinde en slechtziende kiezers](#). De [stemmal](#) is voor hen een belangrijk hulpmiddel.
- Zorg voor stemlokalen binnen of nabij grote zorglocaties.
- Maak toegankelijke versies van het verkiezingsprogramma: minimaal op taalniveau B1, met pictogrammen en denk ook aan de toegankelijkheid voor blinden en slechtzienden.
- Gebruik het actieplan [Toegankelijk Stemmen](#) van de Rijksoverheid.

Leven = Meedoen

Leven = Meedoen

Meedoen is alles wat je mens maakt. Voor de meeste mensen gewoon. En voor mensen met een beperking mag dat niet anders zijn. Op verschillende plekken werken organisaties en mensen samen om meedoen mogelijk te maken voor iedereen, ongeacht beperking.

Op het platform Leven = Meedoen lees je hun verhalen. Doe ook mee: maak jouw omgeving inclusief. Thuis, in de wijk, op school, tijdens werk en in je sportteam.

Kijk op [Leven = Meedoen](#) voor inspirerende voorbeelden in het hele land.

leven = meedoen

Visie 2030

Lees meer over onze ideeën voor de toekomst van de gehandicaptenzorg in onze [Visie 2030](#)

Blijf op de hoogte via onze [wekelijkse digitale nieuwsbrief](#)

Volg ons op

of bekijk onze website www.vgn.nl

